

УДК 351.743 (477)

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.73.37>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З ІНШИМИ СУБ'ЄКТАМИ ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Кройтор О.М.,
аспірант Львівського державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0002-2643-1584
Croitort@ukr.net

Кройтор О.М. Нормативно-правове забезпечення взаємодії патрульної поліції з іншими суб'єктами профілактики правопорушень.

У статті здійснюється дослідження нормативно-правового забезпечення взаємодії патрульної поліції з іншими суб'єктами профілактики правопорушень. Відзначено, що одними із суб'єктів, які активно провадять профілактичну роботу, є підрозділи патрульної поліції Національної поліції України. При цьому ефективність такої роботи у багатьох випадках залежить від взаємодії з іншими органами публічної адміністрації та громадськістю. Це актуалізує питання належного нормативно-правового закріплення взаємодії патрульної поліції з іншими суб'єктами профілактики правопорушень.

Наголошено, що нормативно-правове забезпечення взаємодії патрульної поліції з іншими суб'єктами профілактики правопорушень відіграє важливу роль у діяльності цього підрозділу Національної поліції, зокрема під час реалізації концепції «Community Policing». Воно складається з трьох груп норм. До першої групи слід віднести норми, які спрямовані на закріплення та регулювання профілактичної роботи патрульної поліції, друга група норм визначає загальні засади та механізми взаємодії патрульної поліції під час виконання усієї сукупності поліцейських завдань, а до третьої – відносяться норми, що безпосередньо регламентують взаємодію патрульної поліції з іншими суб'єктами профілактики правопорушень.

Не лише остання група норм, але й інші справляють регулюючий вплив на створення умов для взаємодії патрульної поліції як суб'єкта профілактики правопорушень. Адже використання норм, що регламентують загальні засади та механізми профілактичної діяльності, а також взаємодії патрульної поліції з іншими органами публічної влади та громадськістю є необхідним під час організації та здійснення узгоджених заходів у сфері профілактики правопорушень.

Ключові слова: нормативно-правове забезпечення, підрозділи патрульної поліції, профілактика правопорушень, взаємодія, суб'єкти профілактики правопорушень.

Kroitor O.M. Normative and legal provision of interaction of the patrol police with other subjects of crime prevention.

The article examines the regulatory and legal support of the interaction of the patrol police with other subjects of crime prevention. It was noted that one of the entities that actively conduct preventive work is the patrol police units of the National Police of Ukraine. At the same time, the effectiveness of such work in many cases depends on interaction with other bodies of public administration and the public. This brings to the fore the issue of proper regulatory and legal consolidation of the interaction of the patrol police with other subjects of crime prevention.

It was emphasized that regulatory and legal support for the interaction of the patrol police with other subjects of crime prevention plays an important role in the activities of this unit of the National Police, in particular, during the implementation of the «Community Policing» concept. It consists of three groups of norms. The first group should include norms that aim to consolidate and regulate the preventive work of the patrol police, the second group of norms defines the general principles and mechanisms of interaction of the patrol police during the performance of the entire set of police tasks, and the third group includes norms that directly regulate the interaction of the patrol police with other subjects of crime prevention.

Not only the last group of norms, but also others exert a regulatory influence on the creation of conditions for the interaction of the patrol police as a subject of crime prevention. After all, the use of norms regulating the general principles and mechanisms of preventive activities, as well as the interaction of the patrol police with other public authorities and the public, is necessary during the organization and implementation of agreed measures in the field of crime prevention.

Key words: regulatory and legal support, patrol police units, crime prevention, interaction, crime prevention subjects.

Постановка проблеми. Запровадження воєнного стану в Україні задля відбиття агресії з боку держави-терориста Російської Федерації зумовили відповідне спрямування нормативно-правового забезпечення діяльності сектору безпеки та оборони [1]. У ньому важливе місце посіли акти, що визначають механізми взаємодії суб'єктів цього сектора, серед яких й підрозділи Національної поліції. Лише за останні місяці були затверджені Порядок електронної інформаційної взаємодії Служби зовнішньої розвідки України, Міністерства внутрішніх справ України та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України (наказ Служби зовнішньої розвідки, МВС України від 08.08.2022 № 1334-ВС/479) [2], Порядок взаємодії між органами прокуратури, Національної поліції України, Служби безпеки України, уповноваженими органами державного нагляду (контролю), державними спеціалізованими установами під час виявлення та здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень проти довілля (наказ Офісу Генерального прокурора, МВС України, Служби безпеки України, Міндовкілля, Мінагрополітики від 16.06.2022 № 94/363/150/226/356) [3], Порядок взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції України, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини під час воєнного стану на території України (наказ МВС України, МОЗ України, Офісу Генерального прокурора від 09.03.2022 № 177/450/46) [4].

Питання профілактики правопорушень також не залишилися поза увагою суб'єктів нормотворчості. Верховною Радою України було внесено зміни до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану [5], а Міністерством внутрішніх справ України – Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України [6]. Одними із суб'єктів, які активно провадять профілактичну роботу, є підрозділи патрульної поліції Національної поліції України. При цьому ефективність такої роботи у багатьох випадках залежить від взаємодії з іншими органами публічної адміністрації та громадськістю. Це актуалізує питання належного нормативно-правового закріплення взаємодії патрульної поліції з іншими суб'єктами профілактики правопорушень.

Аналіз досліджень даної проблеми. Окремі проблеми нормативно-правового забезпечення профілактичної діяльності підрозділів поліції та їх взаємодії з іншими суб'єктами попередження правопорушень були предметом досліджень О.М. Бандурки, В.В. Гаркуші, М.П. Гурковського, М.В. Коваліва, Т.П. Мінки, О.М. Музичука, Т.Я. Назар, Ю.С. Назара, О.І. Остапенко, А.М. Сердюк, Л.І. Сопільника та інших науковців. Водночас, питання щодо значення та поділу норм, якими регулюється взаємодія суб'єктів профілактичної діяльності, зокрема патрульної поліції, залишаються не до кінця розглянутими та потребують додаткового дослідження.

Метою даної статті є аналіз нормативно-правового забезпечення взаємодії патрульної поліції з іншими суб'єктами профілактики правопорушень, а також виокремлення груп норм у ньому.

Виклад основного матеріалу. Значення для патрульної поліції принципу взаємодії з населенням на засадах партнерства (ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію») і взаємодії з органами державної влади та органами місцевого самоврядування (ст. 5 Закону України «Про Національну поліцію») важко переоцінити. Адже одним із завдань створення цього підрозділу було саме необхідність налагодження ефективної співпраці поліції з громадою [7, с. 46]. Воно не втратило актуальності й у наступні роки функціонування патрульної поліції, а в умовах воєнного стану набуло ще більшого значення.

Формування безпечного середовища через реалізацію спільних проєктів з населенням та місцевою владою склало зміст концепції «Community Policing» як основи діяльності поліції у сфері охорони публічного порядку та профілактики правопорушень [8, с. 144]. Ця концепція передбачає, що: поліція та місцева громада відчувають спільну відповідальність за безпеку; поліція реагує на місцеві потреби й

вимоги, які визначає громада; взаємодія і комунікація між населенням і поліцією є ефективною і приносить результати; застосовується індивідуальний підхід до вирішення місцевих проблем у взаємодії з населенням та відповідальними органами влади; співпраця спрямована на попередження правопорушень і наявний спільний план превентивної діяльності [9].

Виокремлення сфери профілактики у відносинах взаємодії патрульної поліції з іншими суб'єктами базується не лише на соціальному значенні попередження деліктів, але й на нормах правових актів. Ч. 2 ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію» передбачає, що з метою визначення причин та умов учинення правопорушень планування службової діяльності органів і підрозділів поліції здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад, а ч. 2 ст. 88 цього ж закону зобов'язує керівників органів поліції систематично інформувати громадськість про стан правопорядку, заходи, які вживаються щодо попередження правопорушень.

Підзаконні нормативно-правових акти, що регулюють діяльність патрульної поліції, містять сукупність положень як щодо профілактичної діяльності, так і щодо взаємодії. У п. 6 розділу I Положення про Департамент патрульної поліції, затвердженого наказом Національної поліції України від 6 листопада 2015 року № 73 (зі змінами) [10], в якому розкривається призначення патрульної поліції – служіння суспільству у відповідних сферах правоохоронної діяльності, відзначено, що функціонування департаменту здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямоване на задоволення їхніх потреб. На рівні положень про управління патрульної поліції крім зазначення такого ж призначення управління, також взаємодія та співпраця з іншими органами (підрозділами) поліції, Міністерства внутрішніх справ України, органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями з питань підтримання публічної безпеки і порядку, забезпечення безпеки дорожнього руху, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави, протидії злочинності закріплено як завдання цих управлінь [11].

Більш детально питання щодо профілактики правопорушень та взаємодії закріплено у розділі III «Функції Департаменту», норми якого щодо досліджуваної сфери доцільно поділити на три групи. До першої групи слід віднести норми, які спрямовані на закріплення та регулювання профілактичної роботи патрульної поліції. До них належать правові приписи, відповідно до яких Департамент патрульної поліції: здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень; виявляє причини та умови, що сприяють учиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає в межах своєї компетенції заходів щодо їх усунення; вживає заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення; вживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення; здійснює заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та винесення термінових заборонних приписів стосовно кривдників; вживає заходів із забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах, інших публічних місцях, у тому числі під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів; аналізує обставини і причини виникнення, дорожньо-транспортних пригод на вулично-дорожній мережі, розробляє та здійснює заходи із профілактики таких пригод і запобігання їх вчиненню; виявляє та припиняє факти порушень безпеки дорожнього руху, а також виявляє причини і умови, що сприяють їх вчиненню; здійснює контроль за дотриманням власниками (володільцями) транспортних засобів, а також громадянами, посадовими і службовими особами вимог Закону України «Про дорожній рух», правил, норм і стандартів з питань забезпечення безпеки дорожнього руху, які регламентують вимоги щодо технічного стану транспортних засобів та охорони довкілля від шкідливого їх впливу; організовує та проводить зустрічі, конкурси, змагання, сприяє організації вивчення громадянами, особливо неповнолітніми, Правил дорожнього руху; для забезпечення публічної безпеки та порядку, попередження, виявлення або фіксування правопорушення, охорони власності, забезпечення безпеки осіб, а також забезпечення дотримання правил дорожнього руху застосовує технічні прилади та технічні засоби, що мають функції фото- та кінозйомки, відеозапису, чи засоби фото- і кінозйомки, відеозапису [10] та інші.

Наступна група норм визначає загальні засади та механізми взаємодії патрульної поліції під час виконання усієї сукупності завдань, що дозволяє стверджувати про можливість їх застосування у

профілактичній роботі патрульних поліцейських. До цієї групи належать функції та повноваження щодо: налагодження та підтримання партнерських відносин з населенням, територіальними громадами та інститутами громадянського суспільства для ефективного виконання завдань патрульної поліції і підвищення довіри населення до неї; забезпечення співпраці та взаємодії підрозділів департаменту у межах наданих їм повноважень з іншими органами (підрозділами) поліції, Міністерства внутрішніх справ України, органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями з питань підтримання публічної безпеки і порядку, забезпечення безпеки дорожнього руху, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави, протидії злочинності; організації роботи із взаємодії з населенням і громадськими формуваннями з охорони публічного порядку; інформування в порядку та у спосіб, які передбачені законодавством, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також громадськості про здійснення державної політики у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, безпеки дорожнього руху; здійснення інформаційної взаємодії з іншими державними органами України, органами правопорядку іноземних держав та міжнародними організаціями; у межах інформаційно-аналітичної діяльності патрульної поліції, формування та підтримання в актуальному стані бази (банки) даних єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України, користування базами (банками) даних Національної поліції України, Міністерства внутрішніх справ України та інших державних органів, здійснення інформаційно-пошукової та інформаційно-аналітичної роботи; узагальнення практики застосування законодавства України та внесення в установленому порядку пропозиції щодо його вдосконалення з питань, що належать до його компетенції департаменту; надання в межах своєї компетенції посадовим і службовим особам та громадянам обов'язкових для виконання приписів про усунення порушень законодавства, в тому числі правил, норм та стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху [10].

До третьої групи відносяться норми, що безпосередньо регламентують взаємодію патрульної поліції з іншими суб'єктами профілактики правопорушень. Департамент патрульної поліції:

1) організовує і здійснює роз'яснювальну роботу серед населення, зокрема з питань безпеки дорожнього руху, використовує з цією метою засоби масової інформації;

2) уживає разом з відповідними центральними і місцевими органами виконавчої влади та іншими установами й організаціями заходів із запобігання дитячого дорожньо-транспортному травматизму та порушень Правил дорожнього руху неповнолітніми [10].

Окремо слід навести норму положень про управління патрульної поліції, яка також належить до цієї групи норм – управління патрульної поліції співпрацює з іншими органами (підрозділами) поліції та Міністерства внутрішніх справ України з метою протидії злочинності, виявлення, припинення кримінальних, адміністративних правопорушень та їх запобігання (пп. 41 п. 1 розділу III Положення про управління патрульної поліції в Дніпропетровській області [12]; пп. 41 п. 1 розділу III Положення про управління патрульної поліції у Львівській області [11]).

Висновки. Таким чином, нормативно-правове забезпечення взаємодії патрульної поліції з іншими суб'єктами профілактики правопорушень відіграє важливу роль у діяльності цього підрозділу Національної поліції, зокрема під час реалізації концепції «Community Policing». Воно складається з трьох груп норм. До першої групи слід віднести норми, які спрямовані на закріплення та регулювання профілактичної роботи патрульної поліції, друга група норм визначає загальні засади та механізми взаємодії патрульної поліції під час виконання усієї сукупності поліцейських завдань, а до третьої – відносяться норми, що безпосередньо регламентують взаємодію патрульної поліції з іншими суб'єктами профілактики правопорушень.

Не лише остання група норм, але й інші справляють регулюючий вплив на створення умов для взаємодії патрульної поліції як суб'єкта профілактики правопорушень. Адже використання норм, що регламентують загальні засади та механізми профілактичної діяльності, а також взаємодії патрульної поліції з іншими органами публічної влади та громадськістю є необхідним під час організації та здійснення узгоджених заходів у сфері профілактики правопорушень.

Список використаних джерел :

1. Про внесення змін до Закону України «Про основи національного спротиву» щодо надання можливості територіальній обороні виконувати завдання в районах ведення воєнних (бойових) дій: Закон України від 03.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2237-20#n2>.

2. Про затвердження Порядку електронної інформаційної взаємодії Служби зовнішньої розвідки України, Міністерства внутрішніх справ України та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України: наказ Служби зовнішньої розвідки, МВС України від 08.08.2022 № 1334-BC/479. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0921-22#Text>.
3. Про затвердження Порядку взаємодії між органами прокуратури, Національної поліції України, Служби безпеки України, уповноваженими органами державного нагляду (контролю), державними спеціалізованими установами під час виявлення та здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень проти довікілья: наказ Офісу Генерального прокурора, МВС України, Служби безпеки України, Міндовкілля, Мінагрополітики від 16.06.2022 № 94/363/150/226/356. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v094_905-22#Text.
4. Про затвердження Порядку взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції України, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини під час воєнного стану на території України: наказ МВС України, МОЗ України, Офісу Генерального прокурора від 09.03.2022 № 177/450/46. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0317-22#Text>.
5. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану: Закон України від 08.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2381-20#Text>.
6. Про внесення зміни до Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України: наказ МВС України від 16 травня 2022 року № 296. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0540-22#Text>.
7. Сердюк А.М. Щодо визначення поняття і змісту основних завдань та функцій патрульної поліції України в сучасних умовах: адміністративно-правові аспекти. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Вип. 3. С. 45–49.
8. Данчул О.С. Концепції «Сервісна держава» та «Community Policing» – необхідні умови ефективного реформування системи МВС України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2018. Вип. 3. С. 140–148.
9. Взаємодія поліції та громади (Community Policing). URL: https://ecpl.com.ua/wp-content/uploads/2017/02/com_pol.pdf.
10. Про затвердження Положення про Департамент патрульної поліції: наказ Національної поліції України від 6 листопада 2015 року № 73. URL: <http://tranzit.ltd.ua/nakaz/files>.
11. Про внесення змін до Положення про управління патрульної поліції у Львівській області: наказ Департаменту патрульної поліції від 10 квітня 2020 року № 675.
12. Про внесення змін до Положення про управління патрульної поліції в Дніпропетровській області: наказ Департаменту патрульної поліції від 10 квітня 2020 року № 668. URL: https://dostup.pravda.com.ua/request/90782/response/337784/attach/3/817.pdf?cookie_passthrough=1.